

این روزها لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها دغدغه روزمره بسیاری از مردم شده و تبعات اجرای این لایحه بر زندگی شهروندان فکر و ذکر همه را مشغول کرده است، به طوری که بسیاری نگران تأثیر این قانون بر سفره خانواده خود هستند. قانون هدفمند کردن یارانه‌ها شامل ۱۶ ماده و ۱۶ تبصره است که در ۲۳ دی ۱۳۸۸ به تأیید شورای نگهبان رسید. هر چند اصولگر یانی چون محمدخوش چهره معتقدند طرح هدفمندی یارانه‌ها در مقایسه با دیگر برنامه‌ها از اولویت اول برخوردار نیست. وی اولویت اول کشور را بیکاری می‌داند و از آن به متغیری بحرانی نام می‌برد. البته خوش چهره و وضعیت کنونی پرداخت یارانه انرژی را مطلوب نمی‌داند و ساماندهی آن را معادل واژه هدفمند کردن مطرح می‌کند.

این طرح به گفته محمود احمدی نژاد بزرگترین طرح تحول در ۵۰ سال گذشته به شمار می‌آید که قرار است با اجرای آن تمام مناسبات اقتصادی ایران تغییر کند. وی با قاطعیت در اهواز اعلام کرد که سه سال پس از اجرای قانون هدفمند کردن، حتی یک فقیر در ایران نخواهد بود.

لایحه دولت دارای چند محور اساسی از جمله اصلاح قیمت‌ها، جبران و توانمندسازی خانوارهای آسیب پذیر و گسترش تأمین اجتماعی، جبران کسری دولت، حمایت از بنگاه‌ها و تشکیل صندوق هدفمندسازی یارانه‌هاست. مصرف بی‌رویه بویژه در مورد حامل‌های انرژی، قاچاق سوخت و ناکارآمدی صنایع و آثار زیست محیطی، موجد اصلاح قیمت‌ها در هدفمند کردن یارانه‌هاست.

بر اساس لایحه دولت مقرر بود بهای فروش داخلی حامل‌های انرژی نظر بنزین، نفت، گاز، نفت کوره، نفت سفید، گاز مایع، گاز طبیعی و برقی طی

یک بازه زمانی به تأیید مجلس، به قیمت‌های واقعی نزدیک شود. اصلاح قیمت دیگر کالاها و خدمات همگانی نیز قیمت تمام شده در طول حداکثر سه سال پیشنهاد شده بود. اقدام‌هایی مانند کمک مستقیم نقدی یا غیر نقدی به خانوارهای آسیب پذیر از بخشی از منابع حاصل از اصلاح قیمت‌ها و اجرای برنامه‌های تأمین اجتماعی مانند بیمه مسکن، اشتغال و آموزش مهارت، در لایحه منظور شده بود.

رئیس دولت نهم پیش از تقدیم لایحه اعتقاد داشت که هدفمند کردن نیاز به قانون جدید ندارد و با توجه به قانون‌های موجود اجرایی است که با مخالفت مجلس روبه‌رو شد. انتقادات و تغییرهای مجلس روی لایحه باعث شد که احمدی نژاد با صراحت در مجلس اعلام کرد اگر آنچه دولت می‌خواهد توسط مجلس محقق نشود از اجرای طرح اجتناب خواهد کرد.

رئیس دولت در جمع مردم اهواز از مجلس انتقاد کرد و گفت: البته آنچه در لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها توسط دولت طراحی شده بود بسیار ساده و بدون آسیب بود، منتها با برخی تغییرات، پیچیده شده است و بدون تردید انرژی زیادی از دولت می‌گیرد، اما دولت مصمم است با قدرت این فعالیت بزرگ اقتصادی را اعمال و اجرا کند و مدیران باید خود را برای اجرای آن آماده کنند.

۶۷ درصد نمایندگان مجلس هفتم به مجلس هشتم راه یافته‌اند، اما در سیاستی کاملاً متناقض یک بام و دو هوا را در افزایش قیمت‌ها تصویب کردند

اصلاح یا تخریب

پیرامون هدفمند کردن یارانه‌ها

شاهد بودیم که مجلس در سال ۱۳۸۳ بیانیه‌ای صادر کرد مبنی بر این که دور جدیدی از تصمیم‌های اقتصادی آغاز شده است. آنان در یکی از تصمیم‌های خود مانع از افزایش قیمت چهار برابری برخی از حامل‌های انرژی شدند. در ماده ۳ برنامه چهارم توسعه فقط سه کالای بنزین و نفت کوره و گاز و نیل قرار بود تا چهار برابر افزایش قیمت یابد و قیمت بنزین ۳۰۰ تومان پیش‌بینی شده بود، اما پس از گذشت پنج سال نمایندگان مجوز طرحی را دادند که کمترین تورم حاصله بنا بر پیش‌بینی دولت ۱۵/۷ درصد است، در حالی که در آن زمان با آزادسازی قیمت سه حامل انرژی تنها با ۵۰ درصد تورم روبه‌رو بودیم. جالب است که ۶۷ درصد نمایندگان مجلس هفتم به مجلس هشتم راه یافته‌اند، اما در سیاستی کاملاً متناقض یک بام و دو هوا را در افزایش قیمت‌ها تصویب کردند.

سابقه پرداخت یارانه در ایران به دوران قاجار برمی‌گردد که با اعطای بذور و مساعده به کشاورزان صورت گرفت. سپس در سال ۱۳۱۱ با تصویب قانونی جهت تأسیس سیلو در تهران به منظور ذخیره گندم و خرید غله توسط سازمان غله با هدف مقابله با کمبودهای احتمالی ادامه یافت و تا سال ۱۳۲۱ این روند ادامه پیدا کرد و بویژه تهیه نان ارزان برای مصرف کنندگان شهری مدنظر بود. پرداخت یارانه به مفهوم کنونی به سال‌های دهه ۱۳۴۰ برمی‌گردد که برای گوشت و گندم پرداخت می‌شد و میزان آن تا پیش از افزایش قیمت نفت خام بسیار اندک بود.

پرداخت یارانه یکی از راهبردهایی است که دولت‌ها برای حمایت از اقشار کم‌درآمد و آسیب پذیر یا بخش‌های خاص تولیدی و اقتصادی به کار می‌گیرند.

صندوق بین‌المللی پول هر نوع کمک بلاعوض

دولتی را به تولید کنندگان بخش غیر دولتی به شکل پولی یا غیر پولی، یارانه می نامد.

آنچه اهمیت فراوانی دارد، هدفمند بودن پرداخت یارانه است. نخستین بار پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۶۸ در سیاست های کلی قانون برنامه اول توسعه به موضوع یارانه ها توجه شد و در قانون برنامه دوم توسعه بر ادامه سیاست پرداخت یارانه برای کالاهای اساسی و دارو و در عین حال تقویت نظام تأمین اجتماعی و بیمه و تأمین کمک های مستقیم در موارد لازم تأکید شد. در برنامه سوم توسعه ادامه سیاست پرداخت یارانه کالاهای اساسی شامل گندم، روغن نباتی، قند و شکر، پنیر، دارو و شیر خشک ذکر شد. در سال ۱۳۸۰، به منظور منطقی کردن مصرف کالاهای یارانه ای و جلوگیری از قاچاق آنها و تشویق و حمایت از تولید داخلی کالاهای یارانه ای و جایگزینی تدریجی طرح های رفاه اجتماعی و تأمین منابع برای سرمایه گذاری های زیربنایی اصلاح قانونی صورت گرفت. در برنامه چهارم توسعه، موضوع ارتقای امنیت اجتماعی و عدالت اجتماعی مطرح شده بود. به موازات قانون برنامه چهارم، قانون ساختار نظام رفاه و تأمین اجتماعی (مصوب ۱۳۸۳) نیز بر ساماندهی و مدیریت اجرایی نظام هدفمند کردن یارانه های اجتماعی در چارچوب سیاست های کلی نظام از اختیارات و مسئولیت های وزارت رفاه و تأمین اجتماعی تعریف شده بود. در سیاست های کلی نظام شفاف سازی یارانه های پنهان در اقتصاد کشور و تأکید بر تقویت نظام های جامع تأمین اجتماعی بوده است. در سال ۱۳۸۴ ستادی به نام شورای راهبردی اقتصادی دولت تشکیل شد. یکی از مهمترین موضوعاتی که این ستاد به آن پرداخت طرحی برای تحول اقتصادی در کشور بود که در نهایت به لایحه هدفمند کردن یارانه ها انجامید. مبنای استدلال درباره یارانه پنهان وجود تفاوت میان قیمت جاری کالاها، خدمات، ارز خارجی و قیمت سایه ای آنهاست. برای نمونه در مورد نرخ ارز گفته می شود که قیمت سایه ای یا واقعی نرخ ارز ۵۰۰ ریال است، در حالی که دولت کالاهای اساسی را با ارز ۳۰۰۰ ریال قیمت گذاری می کند، مابه التفاوت ۵۵۰۰ ریال کمک مالی پرداختی دولت به مصرف کنندگان است که در برآورد یارانه ها لحاظ می شود. اما نباید غافل بود که با چنین دیدگاهی می توان سخن از مالیات پنهان به میان آورد و این پرسش مطرح

می شود که آیا میان قیمت کالاهایی چون اتومبیل تولید داخلی که انواع عوارض و مالیات به آن تعلق می گیرد و مصرف کننده نهایی آن را پرداخت می کند و قیمت جهانی چنین کالاهایی مابه التفاوت با ارزی وجود ندارد؟ تحلیل مرکز پژوهش های مجلس در این رابطه می گوید شکاف میان قیمت ها در بازارهای ارز، سرمایه، کالا و خدمات به عدم تعادل ساختاری موجود در اقتصاد بازمی گردد که با سیاست رها سازی قیمت ها نمی توان آن را حذف کرد و چنین شکافی جزئی تفکیک ناپذیر از اقتصادی با ویژگی ناتوازی های ساختاری است.

تأثیر گذاری یارانه بر زندگی مردم به سال های جهش قیمت نفت در ۱۳۵۳ برمی گردد که در آمد ارزی کشور از سه به بیست میلیارد دلار افزایش یافت و در سال ۱۳۵۶ دولت، صندوقی به نام صندوق حمایت از تولید کنندگان و مصرف کنندگان تأسیس کرد و یارانه در ایران یک متولی رسمی پیدا کرد. پس از انقلاب اسلامی و وقوع جنگ، کنترل اوضاع اقتصادی و نیاز به یارانه ضروری تشخیص داده شد و حدود ۲۵ درصد از تولید ناخالص داخلی به یارانه ها اختصاص یافت.

هنگام تقدیم لایحه هدفمند کردن یارانه ها، رئیس دولت به گزارش کارشناسی اشاره کرد و گفت نسبت یارانه در تولید داخلی ۲۹ درصد است و ۲۶ درصد آن مربوط به انرژی است، در حالی که در کشورهای دنیا از انرژی مالیات می گیرند و افزود از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۵ حدود ۹۲ درصد هزینه های جاری کشور به انرژی اختصاص داشته و در سال ۱۳۸۵ به ۹۵ درصد رسیده است که این یارانه ها به افراد مرفه می رسد. احمدی نژاد گفت: «این اولین طرحی است که بیشترین کارشناسی روی آن انجام شده و اولین طرحی است که رهبری عزیز بر کلیات آن صحه گذاشته اند.» در حالی که

برخی از منتقدان می گویند دولت پیش از اجرای طرح به سمت انضباط مالی حرکت کند، در عین حال زیر ساخت های لازم را از طریق تولید پالایشگاه ها و تقویت سیستم حمل و نقل عمومی فراهم سازد و در گام بعدی اقدام به حذف یارانه نماید

فرشاد مؤمنی استاد اقتصاد در خصوص انجام کار کارشناسی روی لایحه می گوید در جلسه هیئت دولت با اقتصاد دانان، کارشناسان دریافتند که بنیان های نظری مباحث مطرح شده بسیار سست است. مؤمنی در رابطه با شدت مصرف انرژی و تحمیل هزینه های بسیار از این محل به بودجه دولت می گوید شدت بالای مصرف انرژی به انتخاب مصرف کننده نبوده است. وی می افزاید ما نباید به نیروی کار خود دستمزدی در حد بورکینافاسو بپردازیم و بعد هزینه های آنها را در مقیاس اروپایی مطالعه کنیم و اگر قرار است یارانه های پنهانی مبنای تصمیم گیری قرار گیرد باید دقیقاً محاسبه کنیم که یارانه هایی که دولت به ملت پرداخت می کند بیشتر است یا یارانه هایی که ملت به دولت می پردازد. جهش قیمت نفت در سال های اخیر می تواند ابزار کلیدی برای افزایش منابع در آمد ارزی کشور باشد، اما به گفته فرشاد مؤمنی جهش قیمت نفت که در ذات خود می تواند فرصت بزرگی برای توسعه باشد به دلیل وجود تعصب های ساختاری در یک اقتصاد رانته، در پنج ساله اخیر چه بلایی بر سر اقتصاد آورده است. وی به یکی از بزرگترین مناقشه های عرصه سیاست گذاری اقتصادی یعنی دستکاری در نرخ بهره بانکی هم اشاره دارد که دولت نهم اصرار بر بی حد در رابطه با کاهش دستوری نرخ بهره بانکی داشت. به گمان وی این کار یعنی وارد کردن شوک قیمتی منفی، زیرا کاهش نرخ سود بانکی حاصل عملکرد بخش های مختلف اقتصادی نبود و با یک فرمان و سلیقه این اتفاق افتاد. مسئولان دولتی توجیه کار خود را افزایش انگیزه های سرمایه گذاری مولد عنوان کردند در حالی که در همین دوره ای که شوک به وجود آمد فاجعه آمیز ترین روندهای تاریخی در زمینه سرمایه گذاری مولد رخ داد، زیرا تا زمان مهیا شدن بستر های مناسب وارد آوردن شوک به یک اقتصاد توسعه نیافته، با هر نیتی که باشد دقیقاً به ضد خود تبدیل می شود.

برخی از کارشناسان اقتصادی اجرای این طرح را ناشی از نیاز دولت به منابع مالی جدید تلقی می کنند. همچنان که فرشاد مؤمنی نیز علت اصلی توسل به این سیاست را تنگنا های مالی دولت ارزیابی می کند و اصرار دولت به اجرای آن را کسری های بسیار نگران کننده آشکار و پنهان در بودجه می داند. طرح تحول اقتصادی که رئیس دولت از آن به عنوان جراحی بزرگ اقتصاد ایران

نام برد، به اعتقاد برخی بی شباهت به طرح تعدیل ساختاری در دهه ۷۰ نیست. دولت اصلاحات نیز در این رابطه بحث‌های کارشناسی انجام داد، اما مدیران اقتصادی وقت و دولت به این رسیدند که هزینه‌های اجرایی این سیاست به طور نسبی هر نوع دستاورد احتمالی آن بیشتر است، از این رو ترجیح دادند که این کار انجام نشود.

مجلس هفتم در سال اول، به دولت سیدمحمد خاتمی اجازه قانونی برای افزایش سالیانه حدود ۱۰ درصد بر قیمت حامل‌های انرژی را نداد و آن را سیاستی مخرب ارزیابی کرد. دولت نهم هم ابتدا با چنین ایده‌ای موافق بود، اما با طرح ارائه شده در صدد تغییرات افزایشی چشمگیر بر حامل‌های انرژی برآمد. فرهاد مؤمنی استاد اقتصاد این پرسش بنیادی را مطرح می‌کند که چرا مجموعه‌ای که حتی افزایش ۱۰ درصدی در قیمت حامل‌های انرژی را که مبنای قانونی هم داشت یک طرح مخرب می‌دانست و بر آن اساس برای کسب مشروعیت سعی می‌کرد، حال به فکر تغییرات افزایشی چند صد درصدی بر حامل‌های انرژی است.

در حالی که دولت در ابتدا اصرار داشت لایحه هر چه زودتر در دستور کار مجلس قرار گیرد، مخالفان آن هم از سوی برخی نمایندگان مهم به خیانت به نظام شدند. حسین فدایی دبیر کل جمعیت ایشاگران گفت کسانی که مردم را از آن لایحه می‌ترسانند به نظام خیانت می‌کنند که باید به این مسئله رسیدگی و عوامل آن محاکمه شوند. چندی پس از آن رئیس دولت هم مخالفانی که مردم را در زمینه اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها می‌ترسانند به خاطر کوتاهی بینی و فرقه‌ای، حزبی و گروهی و جناحی متهم کرد و گفت رسانه‌های دشمن علیه این طرح هستند. برخی از نمایندگان در مقایسه سیاست تعدیل با قانون هدفمند کردن به این معتقدند که اجرای قانون هدفمند کردن به نتیجه نخواهد رسید، زیرا اجرای سیاست تعدیل در سال اولیه (۱۳۶۸) با نرخ تورم ۹ درصد و نرخ رشد اقتصادی ۱۹ درصد همراه بود، ولی با پدیده تورم فزاینده که در سال ۱۳۷۴ به حدود ۴۹ درصد رسید و ۳۴ میلیارد دلار بدهی‌های خارجی که خود به بحرانی تبدیل شد و از سوی دیگر رشدها و ادوات و خصوصی سازی که به دلیل رانت‌ها به خصوصی سازی مشهور شد، همه اینها افزون بر نارضایتی عمومی حاشیه نشینان، موجب شکست برنامه آزادسازی و به تبع آن به توقف اجرای برنامه انجامید. حال با تورم ۱۸/۵

رئیس کمیسیون بودجه و محاسبات مجلس یادآور شده که در حال حاضر همه نگاه‌های ما ورشکسته‌اند حتی یک نگاه هم نداریم که سر پای خود باشد. ما یک عصا را زیر بال نگاه‌های تولید برق، آب و... گذاشته‌ایم و اگر این عصا را برداریم همه آنها می‌افتند

درصدی در نیمه اول سال ۱۳۸۸ که از سوی بانک مرکزی گزارش شده و رشد اقتصادی ۳/۳ درصدی آیا می‌توان به اجرای هدفمند بودن دلخوش کرد؟ افزون بر این در حالی که در آمد نفتی کشور کاملاً به چگونگی روند اقتصاد جهانی بستگی دارد و ر کودی که بر اقتصاد حاکم است چشم انداز روشنی را در سال آینده رقم نمی‌زند، با اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها سال آینده، سال پرچالشی برای اقتصاد ایران خواهد بود. اقتصاددانان از ر کود بخش مسکن به معنای رشد بیکاری می‌رستند. افزایش بودجه جاری دولت، میزان پرداخت نقدی را هم با ابهام روبه‌رو می‌سازد. با بزرگ شدن حجم بودجه، در آمد نفتی هزینه‌های دولت را پوشش نداده و خود زمینه‌ساز کاهش ارزش پول می‌شود، در حالی که بر اثر بدهی‌های نگاه‌های اقتصادی و استهتال بدهی در عمل مطالبات معوقه بانک‌ها افزایش یافته و در نتیجه توان تسهیلات دمی بانک‌ها کاهش می‌یابد. انگیزه‌ای برای اجرای قانون اصل ۴۴ و خرید سهام نگاه‌های دولتی، باقی نمی‌ماند و برچالش‌های آینده اقتصادی افزایش می‌یابد.

جالب آن است که در لایحه بودجه ۱۳۸۹، دولت مبلغ ۴۰ هزار میلیارد تومان را در سال اول برای هدفمندی یارانه‌ها در نظر گرفته است. مصباحی مقدم رئیس کمیسیون طرح تحول گفت نمایندگان به پیشنهاد غیر قانونی دولت در لایحه اعتراض دارند، زیرا هنوز مرکب قانون هدفمند کردن یارانه‌ها خشک نشده در آن قانون پیش‌بینی شده که برای سال اول ۱۰ تا ۲۰ هزار میلیارد تومان برای هدفمندی یارانه‌ها در نظر گرفته شده و متأسفانه دولت بی توجه به این قانون دو برابر سقف آن را در لایحه پیشنهاد کرده است. مصباحی مقدم افزود: طبق قانون هدفمند کردن، دولت از

محل اصلاح قیمت یارانه حامل‌های انرژی تا سقف ۲۰ هزار میلیارد تومان می‌تواند در آمد کسب کند. حال این پرسش وجود دارد که چرا دولت دو برابر این سقف را در لایحه بودجه پیشنهاد کرده است. احمدی نژاد در مصاحبه خود گفت که سال ۱۳۸۹، دو مین سال اجرای هدفمند کردن یارانه‌هاست و به این دلیل مبلغ آن را تا دو برابر افزایش داده است. آیا این استدلال مورد قبول و تصویب مجلس قرار می‌گیرد یا نه، باید منتظر ماند تا پس از بررسی کمیسیون تلفیق و طرح در جلسه علنی، با آرای نمایندگان تعیین تکلیف شود. طرح هدفمند کردن یارانه‌ها و واکنش‌های مختلفی را برانگیخت؛

مخالفان کاهش کیفیت تولید و کاهش صادرات و در مقابل افزایش واردات را مطرح کردند. همچنین شیوه قیمت‌گذاری آب و برق، مورد بحث در بین کارشناسان مخالف طرح بود. مرکز پژوهش‌های مجلس در مورد اثر حذف یارانه‌های آب بر بخش‌های شرب و صنعت و کشاورزی هشدار داد. افزایش هزینه آب به طور متوسط هفت برابر شده که خود موجب فشار به اقشار کم درآمد و روستاییان است و در زمینه آب صنعتی موجب افزایش هزینه تولید خواهد بود. مخالفان قیمت فوب خلیج فارس (تحويل روی کشتی) را عاملی برون‌زاتلقی کرده که به دلیل نوسان این قیمت‌ها، آسیب‌پذیری اقتصاد را به دنبال خواهد داشت.

لاریجانی رئیس مجلس تأکید کرد که اجرای نادرست این قانون دامنه فقر، تورم و قاچاق را افزایش خواهد داد و اجرای درست آن موجب رونق و بهره‌وری می‌شود.

موافقان، اجرای هدفمند کردن را به دلیل جلوگیری از قاچاق حامل‌های انرژی و کنترل مصرف آن و حرکت به سوی عدالت اجتماعی موافقان اساسی و ممانعت از تخریب محیط زیست و قیمت بر اساس تقاضا و واقعی شدن آن دانسته‌اند. تقویت پول ملی و حرکت به سوی عدالت اجتماعی موافقان را به دفاع از لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها واداشت. وزیر امور اقتصادی و دارایی در دفاع از لایحه گفت ۲۶ درصد از یارانه‌ها به انرژی تعلق دارد در حالی که در کشورهای دیگر نه تنها به انرژی یارانه‌ای تعلق نمی‌گیرد که به دلیل آثار مخرب زیست محیطی در برخی از کشورها مانند ترکیه مالیات هم گرفته می‌شود. اما جمعی از موافقان هم معتقدند این اقدام نباید ضربتی و به شیوه شوک درمانی انجام گیرد، به طوری که این روش در بسیاری از اقدامات دولت

در سال‌های اخیر غالب بوده، آنها معتقدند این حرکت باید تدریجی انجام شود.

فرشاد مؤمنی معتقد است شوک درماني حاصل از افزایش قیمت حامل‌های انرژی اگر به نام عدالت رخ دهد اثر عملی‌اش ایجاد بی‌عدالتی است و هر کس الفبای اقتصاد را بداند از این طنز تلخ متأثر خواهد شد هنگامی که بشنود کسانی در جست‌وجوی برقراری عدالت از طریق سیاست‌های تورم‌زاه هستند.

برخی معتقدند چون در ایران مصرف بالاست با شوک قیمتی جلوی مصرف بالا گرفته می‌شود، اما فرشاد مؤمنی این کار را اصلاح بنیادی این مشکل نمی‌داند چه آن که دعوی مجلس و دولت بر سر دوره زمانی سه یا پنج ساله باشد چون اساس کار غلط است و آن‌گاه بحث بر سر این است که این اشتباه فاحش در دوره سه ساله انجام شود یا یک دوره پنج ساله. به گمان وی این پرسش مطرح است که چرا نا کارآمدی و پایین بودن وحشتناک راندمان با این حرکت به رسمیت شناخته می‌شود؟ وی می‌گوید با این مصوبه در واقع دولت از نمایندگان ملت رأی گرفته که بار مجازات نا کارآمدی‌ها، باید به عهده مردم باشد. مؤمنی می‌گوید پژوهشگران به این دلیل رویه‌های شوک درماني و تحمیل قیمت نا کارآمدی‌های تولید کنندگان حامل‌های انرژی را به مردم، ناپایدار ارزیابی می‌کنند که این روش دامن زدن به نا کارآمدی است.

مصباحی مقدم رئیس کمیسیون ویژه بررسی طرح تحول اقتصادی مجلس شورای اسلامی معتقد است با اجرایی شدن این قانون، نکای منابع دولت بر درآمدهای نفتی کاهش یافته و دیگر مجبور نیستیم برای واردات بنزین و گاز و تیل از حساب ذخیره ارزی برداشت کنیم. در حالی که خوش چهره از تورم بالای ۸۰ درصد در بخش حمل و نقل و ساخت و ساز سخن گفته که بسیار نگران کننده است و بر اساس مطالبات بانک جهانی به دست آمده است. حسن سبحانی نماینده دوره ششم و هفتم مجلس می‌گوید نتایج حاصل از اجرای این قانون، اقتصاد ایران را به ر کودی بسیار عمیق تراز آنچه هست تهدید می‌کند. وی به کاهش سرمایه‌گذاری به دلیل تورم و فشار هزینه اشاره می‌کند. سبحانی بر افزایش هزینه‌های دولت در اثر اجرای این طرح اشاره می‌کند که در نتیجه قطع وابستگی هزینه‌های جاری به درآمدهای نفتی همچنان جزو روایاها و آرزوهای ملت ایران باقی خواهد ماند. نماینده

پیشین مجلس می‌گوید افراد زیادی در جامعه هستند که در مواجهه با این قانون گرفتار پیامدهای رکود، تورم، بیکاری، سوء رفتارهای فردی و اجتماعی و از هم پاشیدگی خانواده‌ها خواهند شد.

برخی از منتقدان می‌گویند دولت پیش از اجرای طرح به سمت انضباط مالی حرکت کند، در عین حال زیرساخت‌های لازم را از طریق تولید پالایشگاه‌ها و تقویت سیستم حمل و نقل عمومی فراهم سازد و در گام بعدی اقدام به حذف یارانه نماید. بنابراین گفته مخالفان طرح، افزایش قیمت نهادهای تولید به بروز تورم به دلیل بالا رفتن هزینه‌های تولید می‌انجامد.

خوش چهره بر این باور است که در دنیا ابتدا کالای جایگزین مناسب ایجاد کرده‌اند و بعد به مبارزه قیمت برخاسته‌اند، یعنی یک سیستم حمل و نقل عمومی «کار» طراحی شده و بعد قیمت‌ها رشد نموده است. وی بر کار بودن تأکید زیادی دارد و با مثالی از انگلستان، کار بودن را چنین توضیح می‌دهد که کمتر از ۳۰ درصد سفرهای شهری با استفاده از خودروهای شخصی صورت می‌گیرد در حالی که خورد، تولید کننده خود روست.

خوش چهره به اشتباه و تکرار محاسبات و اشتباه تعریف در حوزه نفت و گاز نیز اشاره می‌کند: «به طوری که انحرافات در بعضی مباحث پیش آمده و به باور برخی از دوستان تبدیل شده، مثل این که مابین ۹۰ تا ۱۱۰ میلیارد دلار از منابع نفت و گاز داریم که به صورت یارانه پرداخت می‌شود، این انحراف بزرگی است.» وی می‌گوید مثلاً در یک مورد گازهایی که به چاه‌های نفت تزریق می‌شوند، دوبار در محاسبات آمده است، با وجود اختلافاتی این گونه این رقم به زیر ۲۵ میلیارد دلار می‌رسد. وی می‌گوید اگر فضایی برای استدلال باز بگذارند معلوم می‌شود که ما داریم روی عدد هایی حساب می‌کنیم که واقعی نیست.

پرداخت یارانه نقدی می‌تواند یک فرصت سیاسی دائمی برای نامزدهای ریاست جمهوری باشد که هر یک افزایش مبلغ پرداختی را شعار انتخاباتی خود کنند و به قولی انتخابات به مزایده تبدیل شود

به باور خوش چهره دولت رسک اجرای چنین طرحی را به جان می‌خورد که نمی‌توان به استمرار آن امید داشت، زیرا تورم، دولت را با کسری بودجه جدی روبرو می‌کند، چون دولت بزرگترین مصرف کننده جامعه است.

فتحی پور رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس می‌گوید تورم اولیه ناشی از اجرای هدفمند کردن امری است اجتناب ناپذیر، زیرا ماهیت هدفمند کردن تورم زاست، ماهی می‌تواند کنترل شود. رئیس کمیسیون بودجه و محاسبات مجلس یاد آور شده که در حال حاضر همه بنگاه‌های ما ورشکسته‌اند حتی یک بنگاه هم نداریم که سر پای خود باشد. ما یک عصاره از یر بال بنگاه‌های تولید برق، آب و... گذاشته‌ایم و اگر این عصاره را برداریم همه آنها می‌افتند.

اما به نظر فرشاد مؤمنی این توجیه که جهش قیمت‌ها به تورم نمی‌انجامد، استدلال خامی است، زیرا جهش قیمت‌ها فقط در شرایطی با ثبات، آن هم در فضای سالم اقتصادی و در چارچوب قدرت نهادی منعطف است که می‌تواند اثرات تک دوره‌ای داشته باشد. لایحه بر سه بخش استوار است: آزادسازی قیمت‌ها، توزیع یارانه نقدی و رهاسازی بازار کار و سرمایه. به این ترتیب طرح تثبیت قیمت‌ها و کوچک‌سازی دولت به محاق می‌رود. با طرح موجود ابعاد دخالت دولت در حوزه اقتصاد و زندگی مردم بیشتر می‌شود که باعث وابستگی مردم به دولت می‌شود و با برنامه کاهش تصدیی گری دولت تعارض دارد. افزون بر عدم وجود نظام تأمین اجتماعی و سقوط قیمت نفت خام تضعیف فرهنگ کار و تولید و افزایش صدقه دولتی، می‌تواند از آثار روانی این قانون بر جامعه باشد.

نمایندگانی هم می‌گویند پرداخت یارانه نقدی می‌تواند یک فرصت سیاسی دائمی برای نامزدهای ریاست جمهوری باشد که هر یک افزایش مبلغ پرداختی را شعار انتخاباتی خود کنند و به قولی انتخابات به مزایده تبدیل شود.

مشکل اساسی در انتقال یارانه هدفمند، شناسایی درست گروه هدف است و مهمتر این که آیا یارانه به صورت نقدی منتقل شود یا به صورت جنسی و غیر نقدی؟ برخی یارانه نقدی را ترجیح می‌دهند اما در مواردی یارانه جنسی ارجحیت دارد، در یارانه بهداشت یا تغذیه ممکن است پولی که به فرد داده می‌شود تا خرج بهداشت کند در موارد دیگر خرج

شود. یارانه تغذیه در دست در نقطه مقابل اهداف مورد نظر است. به گفته جمشید پژویان یارانه تغذیه باعث شده که جامعه مالگوری تغذیه نادرست داشته باشد، مثلاً یارانه روغن به مصرف بیش از حد چربی ها و پروز چاقی های افراطی انجامیده است. وی با توجه به تجربیات کشورهای دیگر در رفع فقر از طریق سه نظام اشاره می کند؛ نظام پرداخت ها، نظام مالیاتی و نظام تأمین اجتماعی.

فرشاد مؤمنی با نگاه دیگری به لایحه هدفمند کردن یارانه ها این سیاست را ضد توسعه و ضد عدالت می داند. وی معتقد است برای نمونه یارانه حامل های انرژی در اساس یارانه نیست، بلکه هزینه فرصت ناشی از ضعف بنیادی بهره وری در شبکه های تولید و توزیع حامل های انرژی است که دولتی ها به غلط روی آن عنوان یارانه را اطلاق کرده اند. وی در رابطه با تولید و توزیع برق می گوید، تلفات برق در سال های اخیر پنج برابر میانگین جهانی بوده است و مردم در مراحل تولید و توزیع برق اساساً نقشی ندارند. وی می گوید کانون اشکال جای دیگری قرار دارد، اما دولت در پی محطوف کردن مجازات ها به بخش دیگری است. مثال دیگری از هدر رفتن انرژی خام کشور در شبکه های تولید و توزیع حامل های انرژی است که معادل ۳۵۶ میلیون بشکه نفت خام است، یعنی حدوداً روزی یک میلیون بشکه نفت خام بر اساس گزارش تراز نامه انرژی در سال ۱۳۸۶، سالانه معادل ۳۴ درصد از کل مصرف انرژی کشور در شبکه تولید و توزیع و پیش از آن که به دست مردم برسد، اتلاف می شود. محبوب نماینده تهران می گوید دولت برای ثروتمند شدن پاروی دوش فقر می گذارد. وی می افزاید نباید نیت کسانی را که قصد خیر دارند تقبیح کنیم، اما ناچاریم بگوئیم این که برای کمک به مردم از منابع خود مردم استفاده کنیم عملیاتی نیست. وی از کسب درآمد برای یک دولت برای ثبات خود به عنوان پدیده های اغوا کننده نام می برد، هر چند دلسوزانه و یاب نفع فقرا باشد. محبوب یاد آور می شود که با تورم میانگین ۲۰ درصدی طی اجرای قانون برنامه چهارم توسعه هزینه های دولت حدود ۳۰ درصد افزایش داشته است پس با تورم ۵۰ درصدی ناشی از شوک درماتی، هزینه های دولت به ۷۵ درصد افزایش خواهد یافت و با منظور کردن کسری سربار سال های گذشته که تا پایان سال ۱۳۸۸، ۱۹ هزار میلیارد تومان پیش بینی شده، مشکلات مالی

فرشاد مؤمنی: این طنز تلخی است که عده ای می گویند تورم ایجاد می کنیم تا به عدالت برسیم و این یکی از غم انگیزترین جمله هایی است که اخیراً از مسئولان اقتصادی کشور شنیده شده است

بی شماری برای دولت به همراه خواهد داشت. به گفته این نماینده کاهش شیب اجرایی به ۵ سال هم مؤثر نیست. این نماینده می افزاید حتی در انقلاب های اقتصادی هم یک باره چنین تحولی نبوده و طی دوره هایی محقق شده اند. وی این کار را نوعی فرار رو به جلو می داند که مشکلات آن دولت را زمین گیر می کند و ققار روز به روز فقیرتر شده و طبقه متوسط محومی شود.

محمد علی نجفی اجرای برنامه هدفمند کردن یارانه ها را نیازمند شرایطی می داند که فقدان هر یک از آنها می تواند سدی در مسیر انجام این طرح ایجاد کند، و وجود بخش خصوصی توانا، برقراری نظام تأمین اجتماعی فراگیر نسبی، دولتی توانا که فارغ از هر نوع سلیقه شخصی و تمایلات سیاسی اجرای قانون را اجرا کند، ایجاد شرایط رقابتی در فعالیت های اقتصادی و... از شرایط لازم برای اجرای کارآمد قانون به شمار می آیند. وی می گوید شرایط کنونی نشان می دهد که هیچ یک از الزامات یاد شده فراهم نیست.

نجفی ضمن اشاره به ابهاماتی در این رابطه می گوید معلوم نیست هر یک از کالا های مشمول یارانه با چه شیئی و در چه دوره زمانی به قیمت تعادلی می رسد و آثار افزایش قیمت در هر کالایی که یارانه آن قطع می شود بر قیمت دیگر کالاها چقدر است و راه جبران یا کنترل این افزایش قیمت ها چگونه است. نجفی با طرح پرسشی در رابطه با شیوه هزینه کرد منابع به دست آمده از تفاوت قیمت ها می گوید معلوم نیست کدام بخش از شهروندان و به چه میزان از منابع آزاد شده سهم خواهند داشت و آثار زیانبار تزریق مستقیم این حجم از نقدینگی به جامعه چه خواهد بود و ساز و کار کنترل آن چیست؟ وی بی اعتنائی دولت به قانون و ضوابط تعیین شده و برداشت های مکرر از حساب ذخیره ارزی، دخالت در امور بانکی و واردات غیر قانونی بنزین را از تخلفات دولت می داند و می گوید توان

کارشناسی و مدیریتی دولت در اندازه هایی نیست که امیدواری برای اجرای طرح را نشان دهد. به گفته مسعود نیلی کارشناس اقتصادی، امروزه دولت هاسعی می کنند در تبیین وضعیت اقتصادی کشورشان مردم را به جای حمایت، با خود همراه کنند. در حالت اول دولت مرتب خبر های خوب می دهد و بنا بر این ضرورتی وجود ندارد که کسی برای مواجهه با شرایط سخت آماده شود اما وقتی قرار باشد مردم همراه شوند باید واقعیت ها را آن چنان که هست بدانند. دولت اگر نتواند مردم را با خود همراه کند، به خاطر ویژگی های ماهوی این تغییر در عمل با مشکلات جدی روبرو خواهد شد. در تغییرات بزرگ اقتصادی آگاهی و حسن مشرتک از کابعد تحولات پیش رو، شرط لازم برای موفقیت است. مثلاً به پدر و مادر ها بگوئیم اگر این گونه پیش برویم فرزندان آنها به جای دسترسی به شغل، بیشتر در معرض اعتیاد خواهند بود و یاب جوانان بگوئیم برای آن که صاحب شغل، در آمد و مسکن شوند برای تحمل یک سختی چند ساله باید آماده شوند.

مرکز پژوهش های مجلس آثار تورمی ناشی از کسب درآمد ۲۰ هزار میلیارد تومانی در یک سال را برای سال ۱۳۸۸ بر آورد کرده و بر اساس دورویه به دورقم ۲۰/۵ درصد و ۳۹۷۸ درصد رسیده است که از ناحیه شوک به قیمت حامل های انرژی وارد می شود. تقریباً تمامی موافقان و مخالفان روی اصل تورم زبایدن طرح تردیدی ندارند و اختلاف بر سر میزان تورم حاصله است. فرشاد مؤمنی می گوید تمام نمله های فکری در اقتصاد بیسن روندهای تورمی و روندهای توسعه عادلانه یک رابطه دقیقاً معکوس برقرار می کنند و اتفاق نظر دارند که شرایط تورمی ضد شرایط عادلانه است. به گفته وی این طنز تلخی است که عده ای می گویند تورم ایجاد می کنیم تا به عدالت برسیم و این یکی از غم انگیزترین جمله هایی است که اخیراً از مسئولان اقتصادی کشور شنیده شده است.

یکی از پرسش های عمده کارشناسان، ابهام در پرداخت نقدی یارانه هاست و بدبینانه تر این که بیم آن دارند که دولت یا بخش هایی از آن بخوانند از این پول در مسیر اهداف سیاسی استفاده کنند، یا گروه هایی هدف خاصی را از آن بهره مند سازند. با توجه به این که در قانون دست دولت برای پرداخت نقدی تا حدی باز است و دولت این اختیار را دارد که بر پایه تفسیر خود میزان یارانه نقدی و همچنین

گروه‌های هدف را افزایش یا کاهش دهد. همچنین پرسیده می‌شود متولی پرداخت یارانه نقدی کدام سازمان یا نهاد خواهد بود؟ آیا سازمان هدفمند کردن یارانه‌ها متولی کاری می‌شود یا وزارت رفاه که مدعی اجرای آن شده و یا کمیته امداد؟ و نیز مدت سال‌هایی که یارانه نقدی پرداخت می‌شود تا به تدریج به سمت حل مسائل تأمین اجتماعی سوق داده شود از نکات مورد سؤال مردم است.

میزان یارانه نقدی برای فعالیت‌های صنعتی نیز در نظر گرفته شده اما آیا اجرای این قانون یعنی آزادسازی حامل‌های انرژی، قیمت تمام‌شده تولید صنعتی افزایش نخواهد یافت و در این صورت موجب کاهش قدرت رقابت پذیری تولید صنعتی در مقایسه با قیمت وارداتی کالاها می‌شود یا نه؟

بر اساس تحقیقی از مرکز پژوهش‌های مجلس با پرداخت نقدی یارانه‌ها هیچ‌گونه سازوکار اقتصادی فراهم نمی‌شود، زیرا مهمترین مؤلفه آن این است که افراد بدون انجام فعالیت اقتصادی می‌توانند مزد بگیرند و در نتیجه طرح پرداخت نقدی یارانه‌ها به وجود آورنده یک بنگاه بزرگ خیریه و مخاطبان اعانه‌بگیر خواهد بود. ضمن آن که بدعت جدیدی در اقتصاد متولد می‌شود که سرانجام پدیده می‌شود و انتظارات جدیدی در بین آحاد مردم خلق می‌گردد.

مسئولان دولتی اعلام کرده‌اند که افزایش قیمت کالاها و خدمات پس از اجرای قانون هدفمند کردن حتمی است. وزیر بازرگانی و مسئولان آن در این رابطه خبر داده‌اند که تصمیم دارند حداقل ۱۳ کالای اساسی را ذخیره‌سازی غیرعادی کنند تا در مقابل شوک قیمتی و یا عرضه ناکافی، از این ذخیره برای تنظیم بازار و جلوگیری از رشد بی‌رویه قیمت استفاده کنند.

متخصصان اقتصاد می‌گویند دولت در یک اطلاع‌رسانی دقیق و خارج از بزرگ‌نمایی یا کوچک‌نمایی، مشکلات تورمی ناشی از اجرای این قانون را به شهروندان ارائه کند.

مفتوح معاون وزیر بازرگانی در رابطه با ذخیره‌سازی گفت وزارت بازرگانی کار ذخیره‌سازی را انجام نمی‌دهد و این ساداه ۶۰۰ تباطوسی ندارد، بلکه تکیه بر تشکل‌ها و اتحادیه‌های تولیدی و توزیعی است. وی گفت ذخیره‌سازی از طریق ۲۰ تا ۲۵ تشکل خصوصی پیگیری می‌شود و ادامه داد اگر غیر از این باشد اقتصاد خصوصی به اقتصاد اختصاصی تبدیل

می‌شود و زمینه ظهور هزار یزدانی‌ها پیدا می‌شود که امکان دارد هزار یزدانی دهه ۹۰ محاسن داشته و تسبیح به دست بگیرد. وی افزود بر اساس مصوبه هیئت دولت دو هزار میلیارد تومان اعتبار برای این موضوع اختصاص یافته است. ایجاد صندوق یارانه‌ها ماده دیگر لایحه بود که توسط کمیسیون تغییر یافت، در مورد اختلاف بین مجلس و دولت بود. کمیسیون ویژه تصویب کرد که منابع حاصل از اجرای این قانون به حسابی نزد خزانه‌داری کل کشور یا عنوان حساب هدفمند کردن یارانه‌ها واریز شود تا منابع جمع‌آوری شده در این حساب تحت سرفصل‌های مشخصی در قوانین بودجه سنواتی مصرف شود. علی‌لاریجانی رئیس مجلس اختلاف نظر مجلس و دولت را در موضوع ماده ۱۳ اختلافی محتوایی و نه سیاسی اعلام کرد و گفت این که صندوق پولی را بگیرد و خرج کند و در قانون بودجه منعکس نکند از نظر ما امکان قانونی ندارد. وی گفت معتقدیم با کار مجلس دست دولت بسته نشده، ما مقید به قانون اساسی هستیم. به این ترتیب مجلس، صندوق پیشنهادی دولت برای جمع کردن هزینه‌های ناشی از آزادسازی قیمت‌ها را رد کرد، در صورتی که احمدی‌نژاد با حضور سرزده خود در مجلس تأکید کرد که هدفمند شدن بالصادق بودجه، اجرایی نخواهد بود.

رئیس مجلس گفت حتماً باید چارچوب قانون اساسی را برای آن در نظر گرفت. وی گفت در مورد دهک‌ها نظر دولت را تأمین کردیم، یعنی ۵ دهک را برداشتیم و گفتیم همه خانوارها بر حسب درآمدشان گروه هدف باشند. چگونگی پرداخت ۵۰ درصد و نحوه رادار اختیار دولت قرار دادیم، ۳۰ درصد کمک به بخش‌هایی که احتمال دارد در صنعت، کشاورزی و خدمات آسیب‌بینند را هم در اختیار دولت گذاشتیم تا آیین‌نامه آن را خود دولت تصویب کند. لاریجانی در ادامه گفت: این که دولت نگران است که اگر موضوع در بودجه لحاظ

احمدی‌نژاد در مجلس: «حتی به مقام معظم رهبری هم گفتیم اگر این لایحه به بودجه سالیانه متصل شود قابل اجرا نیست و از ایشان خواستیم ما را کمک کنند» و برای چندمین بار گفت با این روش قابل اجرا نیست

شود دستخوش تغییرات می‌شود حق است اما چند راه حل بر آن در نظر گرفتیم یکی این که مربوط به ردیف هاست و مربوط به جدول نیست، بنابراین این ریز نمی‌شود که بگویم دست دولت بسته می‌شود. نگرانی دیگر این است که ممکن است این موضوع هر ساله دستخوش تغییر شود، در این خصوص توافق کرده‌ایم که این امر در برنامه ۵ ساله قرار گیرد در این صورت تغییر آن مستلزم دو سوم آرا خواهد بود.

خبرگزاری ایلنا و ورود احمدی‌نژاد به مجلس را این‌گونه روایت می‌کند که داستان از این قرار بوده که ایندار حیمی معاون اول رئیس جمهور با رفتن به جایگاه هیئت رئیسه به رازی‌نی با لاریجانی پرداخت و ظاهر آخواستار وقت برای احمدی‌نژاد شده است. لاریجانی مخالفت کرده و خطاب به احمدی‌نژاد گفت که فقط می‌توان از پنج دقیقه وقت نماینده دولت استفاده کند. اما رئیس دولت گفت که طبق قانون اساسی می‌تواند صحبت کند. رئیس مجلس، آیین‌نامه مجلس را به وی یاد آور شد که بر اساس آن می‌بایست قبلاً به هیئت رئیسه مجلس اطلاع می‌داد. پس از این بگو مگوهای آرام حیمی، ندیمی، باهنر و میر تاج‌الدینی در لاریجانی حلقه زده و سرانجام او را راضی کردند که احمدی‌نژاد صحبت کند. احمدی‌نژاد که از اخطار قانون اساسی ورد نظر

دولت مبنی بر تشکیل صندوقی خارج از ردیف بودجه، نگران به نظر می‌رسید گفت: گفتند برای هدفمند کردن یارانه‌ها لایحه بده و حالا که لایحه دادیم می‌گویند باید بودجه سالانه متصل شود، ما با دست بسته نمی‌توانیم چنین بار سنگینی را به دوش بکشیم. وی گفت قرار نیست یارانه‌ای حذف شود و قرار است یارانه‌ها به درستی توزیع شود. در نطق پانزده دقیقه‌ای رئیس دولت نکات زیر شنیده شد:

در مدیریت طرح نیازمند ثبات هستیم. یکی از مشکلات سرمایه‌گذاری در کشور ما عدم ثبات شرایط بازار و مقررات اقتصادی است. اجرای طرح نیازمند انعطاف است.

دولت‌های قبل اختیارات مطلق برای اجرای این طرح داشتند، اما زیر بار مسئولیت سنگین نرفتند، چطور این دولت بایستی اختیاری مطلق زیر بار این کار عظیم برود.

ما اگر قرار بود طرح را در بودجه سالیانه ببریم، دیگر قانون مجزایی نیاز نداشتیم.

به دولت‌های قبلی گفته شده بود که بروید این کار را انجام بدهید و به آنها نگفته بودند که

برای این کار قانون بنویس یا آن را به بودجه سالیانه بیاور و ما خواستیم همان قانون برنامه را اجرا کنیم، ولی دوستان با اصرار از ما لایحه خواستند و حالا که لایحه را به مجلس آورده ایم آن را به بودجه سالیانه متصل کردند. معنای این کار این است که لایحه به دردمی خورد و ما باید مردم را داخل فضای ببریم که سال به سال برای آنها تصمیم گیری شود.

احمدی نژاد با اشاره به وظایف خود گفت: وظیفه وی این است که اگر در جایی خطری را دید اعلام کند و اقتضای دردمی توانیم به مردم خیانت کنیم و به مردم دروغ بگوئیم. اگر این لایحه به بودجه سالیانه برود قابل اجراییست و طرح زمین می خورد. کسانی در بیرون مجلس هستند که دوست دارند این طرح بزرگ زمین بخورد تا فخر مست اتهامات و تهمت های خود را علیه دولت تکمیل کنند.

ممکن است با اجرای این طرح در بخش هایی از بازار نابسامانی به وجود آید، دولت باید این انعطاف را داشته باشد که نابسامانی را مدیریت کند. اگر در آخر آن را به بودجه سالیانه ببندد این کار امکان پذیر نیست و مردم را روی لبه تیغ می بریم. ولی دولت ابزاری در دستش ندارد که مردم را حمایت کند.

بنده که تصمیم گرفتم این کار را انجام دهم و دو سال است همه جور فشاری را تحمل کرده ایم و برخی افراد هر چه فحش و ناسزا بود و دلشان خواست به ما گفتند اما صبر کردیم و پس از چندین بار، تأکید کرد که اگر لایحه به بودجه سالیانه متصل شود دولت زیر بار این مسئولیت نمی رود و افزود که در این صورت لایحه را پس می گیرد.

احمدی نژاد تأکید کرد: حتی به مقام معظم رهبری هم گفتم اگر این لایحه به بودجه سالیانه متصل شود قابل اجراییست و از ایشان خواستم ما را کمک کنند و برای چندمین بار گفت با این روش قابل اجراییست.

در طول سخنان احمدی نژاد اعتراض شدید نمایندگان شنیده می شد و آنجا که استرداد لایحه را مطرح کرد اعتراضات به حدی بود که بخش زنده جلسه علنی از شبکه خبر برای دقایقی قطع شد.

احمدی نژاد برای بار دوم از لاریجانی تقاضای وقت کرد و او این بار متعادل تر سخن گفت و مثال هایی از قانون حمل و نقل و... را مطرح کرد که با وجود آوردن در بودجه دچار تفسیراتی شده و مدیریت از دست دولت خارج شد و یار دیگر تأکید

مرکز پژوهش مجلس: مهمترین مؤلفه پرداخت نقدی یارانه ها این است که افراد بدون انجام فعالیت اقتصادی می توانند مزد بگیرند و در نتیجه پرداخت نقدی، به وجود آورنده یک بنگاه بزرگ خیریه و مخاطبان اعانه بگیر خواهد بود

کرد که بهتر است حسابی برای این کار باشد که جاری باشد. وی در پایان گفت متواضعانه خواهش می کنم که اگر این نشود معذور بوده و مجبور به تقدیم نامه استرداد لایحه است، زیرا در این صورت به گمان وی به سمت دره در حال حرکتیم.

دفتر احمدی نژاد بیانیهای صادر کرد مبنی بر این که با وجود ادعای مطرح شده در برخی رسانه ها، حضور آقای رئیس جمهور در جلسه علنی مجلس سراسیمه، سرزده، فوری، غیرمنتظره، از سر ناچاری یا ناراحتی نبوده، بلکه نشان دهنده اراده قاطع ایشان در اجرای لایحه است. در این بیانیه به شکلی از هیئت ترسیه گلایه داشت که مجلس می بایست با اطلاع رسانی درست از حضور رئیس جمهور در مجلس از ایجاد ذهنیت های خلاف واقع در میان نمایندگان و گورنور سانه ها جلوگیری به عمل می آورد.

باهر در پاسخ گفت که به مدیر کل پارلمانی دولت اعلام شده که نماینده دولت بیشتر از پنج دقیقه نمی تواند صحبت کنند، از این رو به احمدی نژاد توصیه شد به مجلس نیاید چون بر اساس آیین نامه داخلی امکان سخنرانی بیش از پنج دقیقه برای او وجود نداشت.

تأکید باهر نایب رئیس مجلس بر این که اقل کار مجلس مراعات قوانین اساسی است، جالب توجه است. باهر که در ابتدا از مدافعان لایحه هدفمند کردن به شمار می آمد با تهدید احمدی نژاد مبنی بر پس گرفتن لایحه، از این موضوع استقبال کرد. روزی که رئیس دولت به طور غیرمنتظره به مجلس رفت و به نمایندگان گفت در صورت حذف تشکیل حساب ویژه و نظارت پذیر کردن پول حاصل از هدفمندی یارانه ها، لایحه را پس خواهد گرفت. رئیس جمهور نگرانی خود را از این که ممکن است این سیاست ها در آینده با ثبات نباشد اعلام کرده بود، باهر در این رابطه هم توضیح

داد و گفت مجلس عموماً در این طور قوانین اعتقاد جدی به ثبات سیاست ها دارد، اما این که گفته شده منابع لایحه هدفمند کردن در بودجه سالانه نباید، امر خلاف قانون اساسی است. باهر گفت بنابر این اگر دولت روی استرداد لایحه اصرار داشته باشد بهتر است مجلس با این استرداد موافقت کند. باهر از توافقی سخن گفت که قرار شده فعلاً خواست در مجلس مطرح نشود و این فرصت به دولت داده شد که اگر نیاز باشد نامه استرداد دوباره مجلس بازگرداند.

باهر چندین بار خلاف قانون اساسی بودن این موضوع را یادآوری کرد و گفت در جلسهای با نماینده مقام معظم رهبری (آقا محمدی) این موضوع مطرح شد که اختیارات دولت در این رابطه کافی است و البته نماینده ایشان قانع شده اند، اما رئیس جمهور این موارد را تپه بر قله قانع نشده است. برخی از نمایندگان هم می گفتند دولتی که در طول برنامه چهارم در موعد مقرر به وظایف خود در خصوص گزارش نظارتی عمل نکرد، چگونه در مورد بحث مهمی چون نظارت بر دخل و خرج منابع حاصله از حذف یارانه ها وظایف خود عمل می کند و به همین دلیل اقدام دولت را بهانه گیری دانسته که دولت به دنبال شانه خالی کردن از اجرای لایحه است.

رنوس طرح تحول در برگیرنده موضوعاتی مانند اصلاح و ساختار قیمت ها بویژه حامل های انرژی، اصلاح بهای ارز، اصلاح نظام بانکی، بیمه، گسرات، نظام تنظیم بازار، مالیات و سرمایه گذاری، ایجاد انضباط پولی ریالی می باشد که به نوعی کمی سرداری از جزوه بانک جهانی تلقی می شود. نباید از نظر دور داشت که اجرای سریع طرح را خصوصاً در رابطه با قیمت انرژی، بحران زا بوده و از دید بانک جهانی هر نوع بحران و اختلال در سیستم اجتماعی یک کشور نوعی فرصت سوزی است و حرکت موزون اقتصادی را مختل می کند. احمد عظیمی بلوریان طرح تحول را کمی برداری از جزوه بانک جهانی می داند که در سال ۲۰۰۳ به صورت مستندی در اختیار دولت جمهوری اسلامی قرار گرفت. این کتاب در سال ۱۳۸۳ با عنوان «اقتصاد ایران از نگاه بانک جهانی» گذر ایران در تبدیل ثروت نفت به توسعه منتشر شد. دانشیار دانشگاه مریلند ضمن برشمردن تبعات طرح تحول، اصلاح ساختار و تخریب آن را دو مقوله متفاوت ارزیابی می کند، وی می گوید بد گماتی نسبت به اندیشه های ترویج شده توسط نهادهای مالی و پولی بین المللی به دلیل این که این نهادها بر

محور لیبرالیسم اقتصادی عمل می کنند می تواند برای مسئولان دولتی که خواهان زنده کردن شعارهای اولیه انقلاب هستند توجه پذیر باشد، اما آنچه توجه پذیر نیست طرد کردن یک نظریه و سپس پذیرش همان نظریه است. او یادآوری می کند بر اساس گزارش بانک جهانی، ایران باید دو گذار را طی کند اول گذار از اقتصادی که محور محر که آن بخش دولتی است به اقتصادی که محور بخش خصوصی بچرخد.

دوم گذار از اقتصاد متکی به نفت به اقتصاد متنوع و غیر نفتی. سیاست هوارا هر دهای اقتصادی در چند ساله اخیر بر همین اصول شکل گرفته اند. تأکید بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، کاهش تدریجی یارانه ها از برنامه سوم به بعد، ایجاد بستر مناسب برای سرمایه گذاری و اشتغال، اصلاح نظامات گمرکی و مالیاتی و نیز پیوستن به سازمان تجارت جهانی در دستور کار دولت هشتم بوده و هیچ یک از آنها از دستور کار دولت نهم خارج نشده است.

حسن سبحانی رئیس کمیسیون برنامه و بودجه در مجلس ششم نسبت به تبعات اجتماعی اجرای لایحه هدفمند کردن هشداد داده و نامه ای را به رئیس قوه قضاییه نوشت و ضمن آن از رئیس قوه قضاییه برای پیشگیری از وقوع جرم های انفرادی و اجتماعی استمداد طلبید. سبحانی هشداد داد که کاهش عمومی قدرت خرید مردم برای بخش های زیادی از مردم شکاف در آمدی و طبقاتی، ایجاد کرده و در زمان های حساسی به تولید و باز تولید مستمر انحرافات و مفاسد دامن می زند. وی گفت آنچه تحت عنوان هدفمند کردن یارانه ها مطرح است عنوان نامتناسبی است که اراده اصلی آن افزایش قیمت حامل های انرژی است و معلوم نیست جز آن کدامین هدف را تعقیب می کند. سبحانی عواقب اجرای طرح را بر می شمرد که اقتصاد ایران را به رکودی عمیق تراز آنچه هست و میل به سرمایه گذاری را به خاطر تورم به کاهشی اساسی تهدید می کند. وی در بخشی از نامه اش یاد آور می شود:

از هم اکنون صحنه های محاکمه انسان های شریف بسیاری را می بینم که متأثر از اجرای این قانون گرفتار پیامدهای رکود، تورم، بیکاری، از هم پاشیدگی خانوادها، عدم امکان و فرصت رسیدگی به تربیت فرزندان، سوء رفتارهای فردی، اجتماعی و... گردیده و بعضاً در هیئت معجرمان تن به قضاوت هایی داده اند که بر آن است آنان را

تأدیب و از وقوع جرم های بعدی پیشگیری کند. این استاد دانشگاه برای جلوگیری از وقوع چنین خطری که حتی احتمال کم تحقق آن هم می تواند با عنایت به قلمرو و نفوذ آن و بخصوص شرایط «سرمایه اجتماعی» کشور که شرط لازم ظفر مندی چنین اقداماتی است آسیب رسان باشد، استمداد طلبیده است.

مصباحی مقدم رئیس کمیسیون ویژه طرح تحول اقتصادی سه هدف برای هدفمندسازی بر شمرده: اصلاح ساختارهای تولیدی، مدیریت مصرف انرژی و توزیع عادلانه یارانه ها. وی گفت که دولت در پی راه اندازی صندوقی بود که منابع ایجاد شده از اجرای این طرح به آن صندوق واریز شود که مورد موافقت مجلس قرار نگرفت و آن را خلاف اصول ۵۲ و ۵۳ قانون اساسی تشخیص داد. مجلس واریز مبالغ یاد شده را به حساب خزانه داری

محمد خوش چهره: کرامت انسانی به این است که از دسترنج خودش استفاده کند. کشاورز ایرانی محروم است، اما سیل قوی واردات میوه، باغداری غنی ما را به طور جدی تهدید کرده است. در مقطعی نزدیک ۹۰ درصد روغن نباتی وارداتی بود. شکر وارداتی است، نود و چند درصد چای وارداتی است. بخش قابل توجهی از برنج وارداتی است. اگر رفع موانع صورت گیرد و به تولید کمک شود درآمدهای پایدار برای روستایی ایجاد می شود. دیگر لازم نیست که فقری را ناخواسته و علیرغم نگاه ارزشی دولت دهم و مجلس هشتم با اتخاذ شیوه های غیر کامل ایجاد کنیم و بعد با ادبیات جهانی که به خورد ما دادند مثل قشر آسیب پذیر و دهک های در آمدی آن را توجیه کنیم

ضروری دانست و قبول کرد که سازمانی برای این منظور ایجاد شود و با تعریف یک اساسنامه ویژه برای آن، شیوه انتقال منابع مالی ذکر شده از حساب خزانه کشور به حساب این سازمان یا شرکت تعیین شود و امکان نظارت بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات محفوظ بماند.

محمد خوش چهره اقتصاددان و نماینده پیشین مجلس در رابطه با هدف مندی یارانه ها چنین اظهار نظر کرده است: مقام معظم رهبری در باره پیامد و آثار فرهنگی پروژه ها تأکید فراوانی دارد. این جریان با همه عظمتی که دولت به آن اطلاق می کند هیچ پیوست فرهنگی، اجتماعی و امنیتی را طراحي نکرده است. مجلس باید به استناد این پیوست ها به این لایحه رأی می داد. بسیاری معتقدند با افزایش تورم، زمینه های گسترش فقر افزایش می یابد. خود این مسئله می تواند عامل گسترش بزهکاری، جرم، جنایت و فحشا در جامعه باشد. نبود پیوست های فرهنگی، امنیتی و اجتماعی و مانند اینها از جمله مسائلی است که در مورد این طرح وجود دارد. باز هم تأکید می کنم حفظ وضع موجود مورد قبول نیست و در حال حاضر منابع تلف می شود. نمی توان قبول کرد شش میلیارد دلار بتریز به این صورت وارد کشور شود.

... دولت به دنبال در اختیار گرفتن منابع ناشی از افزایش قیمت به طور مستقیم است... می گوید منابع حاصل از این اقدام در صندوقی در اختیار دولت... به جای این که به رونق اقتصاد ملی توجه کنیم و موانع را از بین ببریم داریم به توزیع ثروت و دارایی و در آمد توجه می کنیم. خصوصی سازی می کنیم تا پولش را بگیریم سهام عدالت بدهیم. منابع ملی را توزیع پول می کنیم. همین یارانه ها را می خواهیم به عنوان پرداخت های نقدی توزیع کنیم. اینها روش هایی است که نه شواهد تجربی آن را تأیید می کند و نه شواهد تاریخی و نه بنیانی نظری. به اعتقاد بنده آموزه های دینی نیز این را تأیید نمی کنند. کرامت انسانی به این است که از دسترنج خودش استفاده کند. کشاورز ایرانی محروم است، اما سیل قوی واردات میوه، باغداری غنی ما را به طور جدی تهدید کرده است. در مقطعی نزدیک ۹۰ درصد روغن نباتی وارداتی بود. شکر وارداتی است، نود و چند درصد چای وارداتی است. بخش قابل توجهی از برنج وارداتی است. اگر رفع موانع صورت گیرد و به تولید کمک شود درآمدهای پایدار برای روستایی ایجاد می شود. دیگر لازم نیست که فقری را ناخواسته

و علیرغم نگاه ارزشی دولت دهم و مجلس هشتم با اتخاذ شیوه‌های غیر کامل ایجاد کنیم و بعد با ادبیات جهانی که به خورد ما دادند مثل قشر آسیب پذیر و دهک‌های در آمدی آن‌را توجیه کنیم.

... قانون اساسی مادر حوزه اقتصاد فوق العاده پیش رو و مترقی است. متأسفانه ما نتوانسته‌ایم به خوبی به این قانون عمل کنیم... تزریق بی رویه پول و ارز به کشور باعث عدالت و توسعه پروژه‌های عمرانی و طرح‌های زود بازدهی که از همان ابتدا نا کار آمدی اش معلوم بود شلیک شد و ترکش‌های تخریبی جدی داشت. از تأثیرات این اقدامات به خطر افتادن سیستم بانکی کشور بود که خود را در قالب معوقات نشان می‌دهد. نظام بانکی خط فرمزایی دارد از جمله این که معوقات نباید بالاتر از ۱۵ تا ۱۷ درصد سپرده‌ها باشد. حالا اگر این نسبت در برخی بانک‌ها به ۳۵ درصد رسیده باشد نگران بود. ... آمارها نشان می‌دهد بانک ملی نزدیک به ۱۱ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان بدهی معوقه دارد... بانک ملت نیز به دلیل آن که باید خصوصی می‌شد حساب‌هایش را شفاف کرد. معوقات این بانک نیز حدود ۱۰ هزار میلیارد تومان است. این رقم در بانک‌های کشاورزی و سپه و... نیز بسیار بالاست.

... سیاست‌های زمین و مسکن به سوداگری در این بازار و افزایش قیمت خرید و اجاره منجر شد و متعاقب آن این بخش درر کودی شدید فرو رفت... طرح‌های غیر کارشناسی چون مسکن مهر نمی‌تواند مشکل مسکن رادر کشور و شهرهایی که با بحران تقاضا و روبرو هستند حل کند. به گواهی آمار، پروانه ساخت در بهترین شرایط آمار تولید مسکن به ۲۵۰ هزار واحد مسکونی در سال رسیده، در حالی که لازم است سالانه یک میلیون واحد مسکونی به طور متوسط احداث کنیم تا شاگرد بتوانیم به فشارهای ناشی از تقاضا که مربوط به بی مسکنی و بعدید مسکنی و سوء مسکنی راحل کنیم.

احمد علوی کارشناس امور اقتصاد و استاد دانشگاه سوند، قانون هدفمندی راز سه منظر بررسی کرده و به اعتقاد وی تغییر قانون بارانه‌ها از نظر اقتصاد خرد و تأثیر آن روی تقاضای خانوار و دیگر عوامل اقتصادی دارای پیامدهای مهمی است. افزون بر این از منظر اقتصاد کلان نیز این تغییر می‌تواند روی تورم، رشد اقتصادی، بودجه و تراز بازرگانی خارجی و تراز پرداخت‌های بین‌المللی دارای اثر باشد. همچنین از نظر اقتصاد سیاسی، این دگرگونی می‌تواند نماد تغییر توازن قوای میان مجلس و دولت از سوی و تلاش دولت برای خرید یا جلب

مقام رهبری در دیدار با اعضای هیئت دولت و هیئت رئیسه و برخی از رؤسای کمیسیون‌های مجلس ضمن تأکید بر این که اختلاف سلیقه‌ها و بحث‌های علمی و کارشناسی موجب پیشرفت کارها خواهد شد یادآور شدند که این اختلاف دیدگاه‌ها نباید موجب توقف حرکت کشور و یا جداشدن سیر حرکت افراد شود

نظر برخی گروه‌های اجتماعی و هم‌زمان به نوعی تضعیف طبقه متوسط تلقی شود.

با رأی استمزاجی ۱۶۱ نماینده، مجلس پیشنهادهای کار گروه مشترک یارانه‌های دو قوه را تأیید کرد تا زمینه برای اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها از ابتدای تابستان ۱۳۸۹ فراهم شود.

نمایندگان با این رأی استمزاجی که قرار است نوعی توضیح بر قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تلقی شود بدون آن که مصوبه قانونی جدیدی داشته باشد، سه مجوز به دولت دادند: اجرای قانون یارانه‌ها طی ۹ ماه، معافیت در آمد یارانه‌های دولت از مالیات، عوارض و امکان پرداخت نقدی متفاوت به اقشار مختلف جامعه.

این رأی گیری استمزاجی در جلسه‌ای غیر علنی و پس از توضیحات علی لاریجانی برای نمایندگان صورت گرفت. در این جلسه احمد توکلی و علی مطهری، نمایندگان تهران در مخالفت با این «استمزاج» نطق کرده و آن را «نوعی بدعت» و «پایین آورنده شان مجلس» خواندند و مخالفت آنان مورد قبول رئیس مجلس قرار نگرفت. غلامرضا مصباحی مقدم نیز از موضع کار گروه مشترک دفاع کرد و سرانجام از حدود ۲۲۰ نماینده حاضر در جلسه غیر علنی، ۱۶۱ نفر، نظر کار گروه مشترک و علی لاریجانی رابر این تأمین نظر دولت تأیید کردند.

حسین سبحانی نیا عضو هیئت رئیسه مجلس گفت: گزارش کمیسیون ویژه در سه بند جمع بندی شده بود؛ اولین مورد آن این بود که آیا دولت باید از ۲۰ هزار میلیارد تومان در آمد، عوارض و مالیات کسر کند یا خیر؟ که برداشت کمیسیون ویژه این بود که دولت می‌تواند همه این مبلغ را هزینه کند و برای جبران عوارض شهرداری‌ها و همداری‌ها اقداماتی از راه‌های دیگر صورت دهد. بند دیگر

تأکید داشت که مبلغ ۲۰ هزار میلیارد تومان برای ماه‌های باقی مانده سال اجرایی شود، به طوری که سه ماه اول سال به فراهم کردن مقدمات اختصاص می‌یابد و این قانون در ۹ ماه بعد با مبلغ مذکور اجرایی خواهد شد.

وی اظهار داشت: بند سوم این گزارش تأکید داشت که یارانه به همه خانوارها تعلق می‌گیرد، اما بر اساس ماده ۷ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، دولت می‌تواند افراد کم درآمد را اولویت قرار دهد.

پیش از این احمدی نژاد در نامه‌ای به علی لاریجانی، مصوبه مجلس را بیچیده و دارای اشکالات اساسی ذکر کرده بود. وی در نامه خود یادآور شده بود که مصوبه مجلس امکان تدبیر امور و مهار تبعات منفی راز مدیران سلب کرده و مشکلات فراوان برای تولید کننده و مصرف کننده ایجاد می‌کند. احمدی نژاد همچنین گفته پذیرش مسئولیت اجرای این طرح رادر حالی پذیرفته که دولت‌های پیش از دولت نهم با اختیارات کامل و نزدیک به مطلق از انجام آن خودداری کردند.

لاریجانی هم در پاسخ به احمدی نژاد نامه‌ای نوشت و اعلام کرد مجلس آمادگی دارد بر اساس توصیه مقام رهبری در جهت همکاری قوا، نظرات دولت رادر مورد قانون هدفمندی مورد بررسی قرار دهد. لاریجانی خاطر نشان کرد به منظور آن که بار دیگر این سیر در بحث‌های غیر مستند غوطه‌ور نشود دولت روشن کند که پیش بینی تورم و تورم انتظاری، از دو سناریوی ۴۰ هزار میلیارد و ۲۰ هزار میلیارد چقدر است. ثانیاً نرخ رشد اقتصادی و مدل پیشنهادی دولت از نظر قیمت حامل‌های انرژی در هریک از این سناریو ها تبیین شود.

پس از این در جلسه هیئت رئیسه مجلس قرار شد کمیته‌ای مشترک از دو قوه مقننه و مجریه برای ایجاد راهکارهای قانونی و ایجاد تفاهم و همفکری بیشتر بین دولت و مجلس تشکیل شود.

لازم به یادآوری است مقام رهبری در دیدار با اعضای هیئت دولت و هیئت رئیسه و برخی از رؤسای کمیسیون‌های مجلس ضمن تأکید بر این که اختلاف سلیقه‌ها و بحث‌های علمی و کارشناسی موجب پیشرفت کارها خواهد شد یادآور شدند که این اختلاف دیدگاه‌ها نباید موجب توقف حرکت کشور و یا جداشدن سیر حرکت افراد شود. همچنین به موضوع هدفمند کردن یارانه‌ها اشاره کرده و افزودند: امیدوارم میان دولت و مجلس توافق مطلوب انجام شود تا با اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مردم بتوانند تطعم تداپیر مسئولان را ببخشند.